

Campagne Tillen in de industrie 2003

De Arbeidsinspectie gaat dit jaar een campagne voeren gericht op fysieke belasting. In de maanden april t/m juni 2003 zal in een aantal bedrijfstakken het onderwerp "tillen" aangepakt worden. Er zullen ruim 780 bedrijven worden bezocht in de voeding- en genotmiddelenindustrie, de metaalindustrie.

Inleiding

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarvan de Arbeidsinspectie een onderdeel is, heeft zich ten doel gesteld het ziekteverzuim en de WAO-toetreding terug te dringen. De Arbeidsinspectie levert hieraan haar bijdrage door te inspecteren op die factoren die bijdragen aan een hoog ziekteverzuim en toetreding tot de WAO.

De bedrijfstakdirectie Industrie heeft de volgende doelstellingen geformuleerd:

- 1) de inzet van de Arbeidsinspectie richt zich op onderwerpen die grote veroorzakers zijn van ziekteverzuim en WAO-instroom, zoals fysieke belasting en werkdruk;
- 2) het is de bedoeling met de resultaten van de inspecties een zekere 'dynamisering' binnen de bedrijfstak te realiseren, dat wil zeggen dat de bedrijfstak zelf problemen gaat oppakken en aanpakken. Daartoe worden de volgende instrumenten gebruikt:
  - de inzet van de Arbeidsinspectie wordt duidelijk in de publiciteit neergezet via presentatie van resultaten, die voor de media interessant zijn.
  - rondom het project wordt veel aan voorlichting gedaan richting bedrijven en ondernemingsraden.
  - zowel vòòr als na een project wordt overleg gevoerd met de branche-organisaties en vakbonden over mogelijke vervolgacties van hun kant.

Campagne Tillen in de industrie 2003

Met deze campagne wordt beoogd een extra impuls te geven aan een verbetering van fysieke belasting in de industrie.

De inspecties zullen plaatsvinden in de volgende bedrijfstakken:

- voedings- en genotmiddelenindustrie;
- vervaardiging van machine- en apparatenbouw (metaalindustrie).

Over het project van de Arbeidsinspectie kunt u ook op internet informatie vinden: www.arbeidsinspectie.nl.

Indien u gedurende de looptijd van het project op de hoogte wilt blijven van de stand van zaken door middel van een elektronische nieuwsbrief dan verzoek ik u om uw e-mailadres door te geven aan het e-mail adres: campagneprojecttillen@minszw.nl

Fysieke belasting, meer regel dan uitzondering.

Iedere dag zijn ruwweg 2,5 miljoen mensen bezig met werk dat fysiek belastend is. Lichamelijk werk dat op den duur tot allerlei klachten kan leiden.

Hierbij kunt u denken aan productiemedewerkers die gedurende langere tijd werken met een gebogen en gedraaide rug. Of werken met één of beide armen op of boven schouderhoogte. Een ander voorbeeld is een onderhoudsmonteur die met zware machineonderdelen sjouwt. Maar ook een werknemer die de hele dag dozen op een lopende band zet, kan blootstaan aan een zware belasting. Net zo goed als iemand die op kantoor werkt en het grootste deel van de dag achter een beeldscherm zit.

Uit een Europese studie naar lage rugklachten blijkt, dat maar liefst 30% van de Europese beroepsbevolking last heeft van rugpijn. Daarmee neemt rugpijn de eerste plaats in op de lijst van beroepsgebonden aandoeningen. In de meeste gevallen herstellen patiënten volledig van hun rugproblemen (60-70% herstelt binnen zes weken, 70-90% binnen twaalf weken), maar dit heeft dan wel geleid tot een zeer groot ziekteverzuim op het werk! Bovendien is het percentage mensen dat opnieuw last krijgt van de rug erg groot.

Arbeidsongeschiktheid

Voor veel mensen die arbeidsongeschikt zijn geworden, was dit het gevolg van te zware fysieke belasting. Vaak zijn de klachten blijvend: versleten wervels zijn nu eenmaal niet te vervangen. Het vervelende van fysieke belasting is, dat klachten meestal niet ontstaan door één keer een zware last te tillen. Ze komen pas na verloop van tijd, door het herhalen van de belasting, soms zelfs pas na 10 of 15 jaar, aan het licht. De klachten nemen bij het voortduren van de verkeerde handelingen toe en kunnen leiden tot arbeidsongeschiktheid.

Het is voor geen enkele werknemer een prettig vooruitzicht om definitief uitgesloten te zijn van het arbeidsproces. Ook de werkgever wordt geconfronteerd met negatieve effecten. Ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid kosten een onderneming vaak onnodig veel geld. Vervangend personeel moet worden ingewerkt, dat vraagt van de overige werknemers extra inspanning.

Het is dus in ieders belang dat het aantal mensen dat door te zware fysieke belasting arbeidsongeschikt raakt, afneemt.

Fysieke belasting aanpakken: hoe doe je dat?

Uit allerlei onderzoeken blijkt dat niet alleen de lichamelijke aspecten van het werk oorzaak zijn, maar dat er ook andere factoren een rol kunnen spelen, zoals een slechte werkorganisatie, weinig tevredenheid met het werk enz.

Werkfactoren die het risico op aandoeningen aan de rug vergroten

Lichamelijke aspecten van het werk:

- Zware fysieke arbeid
- Tillen en hanteren van te zware lasten
- Ongunstige lichaamshoudingen
- Trillingen (bijv. bij het besturen van heftruck)

Psychosociale beroepsgebonden factoren:

- Geringe sociale ondersteuning
- Lage arbeidssatisfactie

Factoren in de werkorganisatie:

- Slechte werkorganisatie
- Onvoldoende functieinhoud

In 1993 is het Besluit Fysieke Belasting van kracht geworden dat werkgevers verplicht de gevaren voor de gezondheid als gevolg van lichamelijke belasting te voorkomen, danwel zoveel mogelijk te beperken. De overheid acht het terugdringen van lichamelijke overbelasting in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de werkgevers. Zij moeten voorkomen dat de werknemers door fysieke belasting gevaar lopen voor hun veiligheid en gezondheid. De werkgever moet de risico's van het werk (laten) inventariseren en preventieve maatregelen nemen. In gevallen waarin het onmogelijk is de gevaren redelijkerwijs te voorkomen, moet de werkgever de lichamelijke belasting zoveel mogelijk beperken, bijvoorbeeld door het inzetten van hulp- en beschermingsmiddelen. Bovendien is de werkgever verplicht de werknemers voor te lichten over de risico's van lichamelijke overbelasting en instructie en training te verzorgen over de methodes om die te vermijden.

Voorkomen werkt het best

De werkgever is verplicht lichamelijke overbelasting zoveel mogelijk te voorkomen. De huidige technische ontwikkelingen maken dat in de meeste bedrijfstakken ook mogelijk. De werkgever moet bij zijn maatregelen uitgaan van de algemeen erkende stand van de techniek. In een enkel geval zal dat grote investeringen met zich meebrengen.

(Slechts bij wijze van hoge uitzondering, bijvoorbeeld wanneer bepaalde investeringen te zwaar op de exploitatie van het bedrijf zouden drukken of als de concurrentieverhoudingen er aanzienlijk door zouden worden verstoord, kan de werkgever zich beroepen op de 'redelijkerwijsclausule'. In dat geval moet hij, na een inventarisatie van de risico's, de problemen volgens een termijnplanning aanpakken.)

Problemen aanpakken bij de bron

De meest effectieve manier van preventie is het probleem bij de bron aan te pakken: bij de organisatie van de arbeid en de inrichting van de werkplek. Zo kan een goede organisatie van binnenkomende goederen veel til-, draag- en sjourwerk overbodig maken door ze meteen naar de juiste plaats te brengen en tevens door de materialen waarmee iemand werkt binnen zijn bereik en op werkhoogte aan te leveren. Ook de (her)inrichting of het afstemmen van de werkplek op de individuele werknemer pakt het probleem bij de bron aan. Bijvoorbeeld door de materialen waarmee iemand werkt binnen zijn bereik te leggen of door het gebruik van in hoogte verstelbare werkbanken.

Algemene richtlijnen voor het herinrichten van de organisatie of de werkplek zijn moeilijk te geven. Elk bedrijf is immers anders, het gaat dus om maatwerk. Een advies van een Arbo-deskundige kan in dat geval nodig zijn. Voorgenomen nieuwbouw en de aanschaf van nieuwe machines of ge-

reedschappen bieden extra kansen om lichamelijke belasting uit te bannen. Het is dan wel zaak er in een zo vroeg mogelijk stadium aandacht aan te besteden. Ook kunt u, via de zogenaamde FARBO-regeling, de aangeschafte ergonomisch verantwoorde productiemiddelen of hulpmiddelen als ze op de FARBO-lijst vóórkomen, op een gunstige manier afschrijven voor de belasting.

Voorkomen onmogelijk, dan overbelasting zoveel mogelijk beperken

Wanneer het onmogelijk is lichamelijke overbelasting uit te sluiten, dan is de werkgever verplicht de belasting zoveel mogelijk te beperken. Daarvoor is een inventarisatie van de risico's noodzakelijk. Op basis van de uitkomst moet de werkgever opnieuw de organisatie en de inrichting van de werkplek onder de loep nemen en bezien hoe de lichamelijke belasting zoveel mogelijk kan worden beperkt.

Hulp- en beschermingsmiddelen

Het gebruik van hulp- en beschermingsmiddelen biedt volop mogelijkheden om de lichamelijke belasting terug te dringen. Zo kan de belasting van tillen worden beperkt door het gebruik van verstelbare kasten, lieren, tilhulpen of hefplateaus. Ook het aanpassen van de lasten biedt kansen, bijvoorbeeld door ze minder zwaar of makkelijker hanteerbaar te maken. Een Arbo-deskundige kan u hierover adviseren.

Inventarisatie van risico's verplicht

Voordat u veranderingen in de organisatie van het werk of op de werkplek kunt doorvoeren, moeten de problemen eerst bekend zijn. Daarvoor is een risico-inventarisatie en -evaluatie nodig, die door de overheid verplicht is gesteld.

De werkgever kan zich daarbij de volgende vragen stellen:

- 1 Hoe vaak komt overbelasting voor tijdens het werk?
- 2 Om wat voor soort overbelasting gaat het?
- 3 Waar bevinden zich knelpunten?
- 4 Hoe ervaren de werknemers de fysieke belasting?
- 5 Hoe kan fysieke belasting worden uitgesloten of verminderd?
- 6 Is het mogelijk om belastend werk af te wisselen met lichamenlijk minder belastende arbeid?

Van een acceptabele risico-inventarisatie en -evaluatie is sprake als deze rekening houdt met:

- kenmerken van de last (omvang, stabiliteit, grip)
- vereiste lichamelijke inspanning (gewicht van de last)
- kenmerken van de werkomgeving (klimaat, temperatuur, vloeren, verplaatsingsafstanden)
- taakeisen (tilfrequentie, duur van het tillen)

De Arbeidsinspectie gebruikt bij haar inspecties een instrument ter beoordeling van tilsituaties: de zogenaamde NIOSH-methode. Dit is een wetenschappelijk verantwoorde methode om uitspraken te kunnen doen over het maximum gewicht dat in een bepaalde situatie mag worden getild. De methode houdt rekening met zaken als:

- Hoe hoog moet er worden getild?
- Hoe vaak moet er worden getild?
- Moet er in een onhandige houding getild worden?
- Is de last gemakkelijk te tillen?
- Moet men ver reiken met de last?

Bij deze methode is het maximumgewicht dat mag worden getild in de meest ideale situatie 23 kg. Echter, zodra één of meerdere van de hierboven genoemde factoren ongunstig zijn, dan kan het maximum toegestane gewicht veel lager uitvallen.

Onder andere op de website van FNV Bondgenoten <http://www.arbobondgenoten.nl/arbothem/lichblst/lift.htm> kunt u meer lezen over deze methode en eventueel zelf berekeningen uitvoeren.

Handhavingsbeleid Arbeidsinspectie

Wanneer de inspecteur van de Arbeidsinspectie in uw bedrijf een inspectie uitvoert, zal hij¹ na de rondgang door het bedrijf en eventuele gesprekken met medewerkers, zijn bevindingen met u als werkgever bespreken. Bij het bezoek van de inspecteur wordt altijd iemand van de OR gevraagd mee te lopen. Dit OR-lid heeft ook het recht bij het eindgesprek aanwezig te zijn. De persoon van de OR mag ook verzoeken om een persoonlijk onderhoud met de inspecteur.

¹ Vanzelfsprekend is het mogelijk dat de inspecteur een vrouw is. Voor de leesbaarheid van de tekst is er voor gekozen de mannelijke vorm te gebruiken.

Wanneer de inspecteur op de door hem geïnspecteerde punten geen tekortkomingen vaststelt krijgt u daarvan een schriftelijke bevestiging. Indien de inspecteur vindt dat er wel tekortkomingen zijn in uw bedrijf krijgt u één of meerdere waarschuwingen of eisen. Deze waarschuwingen of eisen worden altijd schriftelijk bevestigd. In de brief staat nogmaals beschreven wat de tekortkomingen zijn. Ook wordt in de brief een termijn aangegeven waarop de tekortkomingen moeten zijn opgeheven.

Na deze termijn komt de inspecteur terug om te controleren of de door hem geconstateerde tekortkomingen zijn opgeheven. Is dit niet het geval dan krijgt u een boete aangezegd. De boete wordt u daarna opgelegd door de zogenaamde boete-oplegger. Tegen deze boete kunt u zo nodig in bezwaar gaan.

Er zijn ook tekortkomingen waarvoor de inspecteur direct een boete zal opleggen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het niet hebben van een risico - inventarisatie en -evaluatie. Ook ernstige situaties die direct gevaar opleveren voor personen worden direct beboet en zo nodig stilgelegd.

Andere organisaties

Voorafgaand aan het project zijn de werkgevers- en werknemersorganisaties, door de Arbeidsinspectie op de hoogte gebracht.

Ook zijn via een voorlichtingsactie de arbodiensten op de hoogte gebracht van dit project.

Via deze organisaties is het voor u als bedrijf of OR wellicht mogelijk om meer informatie te verkrijgen of gezamenlijke actie te ondernemen om oplossingen te vinden voor de knelpunten in uw branche.

Adressen en verdere informatie

Heeft u naar aanleiding van deze brochure nog vragen, dan kunt u contact opnemen met de informatietelefoon van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op telefoonnummer 0800 - 9051 (gratis).

Adressen Arbeidsinspectie:

Arbeidsinspectie Hoofdkantoor
Laan van Nieuw Oost-Indië 125
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
tel. 070 - 333 44 44

Arbeidsinspectie kantoor Utrecht
Oudenoord 6
Postbus 820
3500 AV Utrecht
tel. 030-2305600

Arbeidsinspectie kantoor Groningen
Engelse Kamp 4
Postbus 30016
9700 RM Groningen
tel. 050-5225880

Arbeidsinspectie kantoor Rotterdam
Stadionweg 43c
Postbus 9580
3007 AN Rotterdam
tel. 010-4798300

Arbeidsinspectie kantoor Arnhem
Janspoort 2
Postbus 9018
6800 DX Arnhem
tel. 026-3557111

Arbeidsinspectie kantoor Roermond
Godsweetersingel 10
Postbus 940
6040 AX Roermond
tel. 0475-356666

Arbeidsinspectie kantoor Amsterdam
Radarweg 60
Postbus 58366
1040 HJ Amsterdam
tel. 020-5812612